

Hassas Konular

Vakıflar Yasası ile Neler Yasalaştı?

Selim Şenol

29 Şubat 2008

Soru 1: Vakıf nedir?

Cevap: Vakıf terim olarak bir malı veya mülkü satılmamak kaydıyla ve bazı özel şartlar çerçevesinde bir hayır işine tahsis etmektir. Daha geniş ifadesi ile, kişinin taşınır veya taşınmaz mallarını hiçbir dış tesir altında kalmadan, sırf kendi rıza ve isteğiyle şahsi mülkiyetinden çıkarıp, hayır ve hasenat gayesiyle, yine kendisi tarafından belirtilen şart ve hizmetlerin yerine getirilmesi için ebedi olarak tahsis etmesidir.

Vakıf yapana Vâkıf, vakfedilen şeye mevkuf, vakıf idare edene mütevellî, vakıf şartlarının yazılı olduğu belgeye Vakfiye denir. Kadı veya Hâkim'in onayıyla yürürlüğe girer. Tüzel kişiliktir.

Soru 2: Bu çerçevede 'azınlık vakıfları'ndan söz edilebilir mi?

Cevap: Azınlıklar ibadet vs. yerlerle ilgili olarak Padişaha başvurmuşlar, aldıkları ferman ve beratlarla faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Bunların vakfiyeleri yoktur.

Azınlık vakıflarının bizim kurduğumuz vakıflarla beraber mütalaa edilip tartışılması kökten yanlıştır.

Sevr toplantıları sırasında Yunan hükümeti 12 maddelik bir talep listesi bildirmiştir. Talebin 7. maddesi şöyledir:

"...Osmanlı Hükümeti yasal bir hükümlerle azınlıkların, dinsel toplulukların, kilise, manastır, okul, hayır kurumu ve derneklerin tüzel kişiliklerini tanımayı üslenir. Bu tüzel kişiler mal edinmek ve ellerinde olan ve kendilerince ya da adlarına yönetilen malları adlarına tapuya yazdırmak hakları olacaktır."

Yunan hükümetinin bütün talepleri aynen kabul edilmiş sadece bu 7. madde reddedilmiştir. Maddenin ret gerekçesi ise, "Osmanlı yasalarına karışma anlamına geleceğinden ve Osmanlı iç işlerinde büyük sorunlar çıkaracağından..."

Soru 3: Türkiye'deki azınlıkların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuruları hakkında ne söylenebilir?

Cevap: AHİM Bulgaristan'da yaşayan Türklerin 1980'li yıllarda maruz kaldığı asimilasyona karşı açtığı davayı " Bir ülke hakkında karar alınabilmesi için olayın o ülke Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olduktan sonra meydana gelmiş olması gerekiyor. Olayların gerçekleştiği dönemde de sözleşme Bulgaristan'da yürürlükte değil" gerekçesiyle reddetmiştir.

Aynı AB sözleşmesinin ortada olmadığı 1936 ile AHİM kurulmadığı, kişilerin başvuru hakkının bulunmadığı 1974'lü yılların hesabını soruyor. Özellikle Vakıflar Kanunu'nda değişiklik hazırlıkları başladıktan sonra AHİM birden bire kendi kararlarını da unutarak azınlık vakıflarının başvurularını kabul edip, esastan incelemeye alıyor ve Türkiye'yi mahkûm ediyor.

Bu Vakıf Yasası Brüksel'de hazırlanıp, TESEV'de rötuşlanmış ve TBMM'de özü bozulmadan aynen kabul edilmiştir.

Soru 4: 1935 yılındaki Vakıflar Kanununda yer alan cemaatlere ait tüzel kişilikler için yapılan düzenleme yeni Kanunla ne hâle geldi?

Dünyanın ünlü hukukçularıyla 9 yılda hazırlanan 1935 yılındaki Vakıflar Kanunu cemaat vakıflarına tüzel kişilik verdi. Hem de kendi yazılı beyanlarıyla “ Biz vakıf değiliz, vakfiyemiz yok” diye itiraz ettikleri hâlde. Buna gerekçe olarak da sadece İstanbul’da bulunan cemaat mensuplarına hizmet etmek şartıyla vakıf olarak tesciline izin verildi.

Cemaat Vakıfları Kanununu ekindeki beyannameyi doldururken taşınmazın sahibi bölümüne Hıristiyan din büyükleri ve azizlerinin isimleri yazıldı. Kendilerine ait olmayan malları geri alabileceklerini düşünmüşlerdir. (Devletin son mirasçı olması uluslararası bir hukuk kuralıdır.)

1936 yılında verilen beyannamelere göre tüm taşınmazlar cemaatleri adına tescil edildi. 1935 kanunu Lozan’ı esas almıştır. 1948 yılından sonra bağış veya miras yoluyla tekrar mal edinmeye başlayan cemaat vakıfları ile ilgili olarak Yargıtay 1974 yılında kanuna aykırı mülk edindiklerine karar verdi.

Yeni Yasada nam-ı müstear ve nam-ı mevhumlar adına kayıtlı tapular ile 1936 yılından sonra satın alınmış veya bağışlanmış malların mülkiyeti 18 ay içinde cemaat vakıfları adına tescil edileceği hükmünün olması Lozan’ın ve Yargıtay’ın çiğnenmesi anlamına gelmektedir. Hukuksuzluğun devamı gibi yoruma açık kararları olan AHİM de düşünüldüğünde bu yolla Bizans dönemine kadar gidip ne kadar kilise, taşınmaz mal tespit edilmişse, cemaat vakıflarına verilecektir.

Şimdiden 11500 civarında olduğu belirtilen bu taşınmazların adedinin burada kalması mümkün değildir. AHİM yorumuyla Ayasofya Camii, Gökçeada ve Bozcaada başta olmak üzere bütün şehirlerimizde ciddi tapu el değiştirmeleri olabilecektir.

Bir sabah evinize burasının filanca cemaate ait olduğuna dair tapu kaydıyla gelinebilir ve evi terk etmeniz istenirse şaşırmanın.

Cevap: Bu yasa ile cemaat vakıflarının mal edinmeleri önündeki bütün sınırlamalar kaldırılmaktadır. “Vakıflar mal edinebilirler” (Madde 12/1) İçerden ve dışardan aynî ve nakdî yardım alma, dilediği kişi ve kuruluşlara verme, işletme ve şirket kurma, üye kaydetme, her yerde şube açma (bu yolla ev kiliselerine resmiyet verilebilir) gibi imtiyazlar tanınmaktadır. Kısaca vakıflar siyasi derneklere dönüşmektedir.

Yasadaki “Cemaat vakıflarına ait kısmen veya hayrat olarak kullanılmayan taşınmazlar vakıf yönetiminin talebi hâlinde meclis kararıyla aynı cemaate ait başka bir vakfa tahsis edilebilir veya vakfın akarına dönüştürülebilir.” maddesi ile vakıf özelliklerini kaybetmiş vakıfların yeniden hayata dönmesinin amaçlandığı ve hazineye intikal eden mallarının alınmasının hedeflendiği açıktır. Bu durum vakıfların sona ermesini imkânsız hale getirmektedir ki bu durum hukuken kabul edilemez bir imtiyazdır.

Türk vatandaşları nasıl ki din, mezhep veya etnik kökene dayalı vakıf kuramıyorlarsa, azınlıklar da kuramaz, Cumhuriyetten önce kurulan vakıfları bugün kurulmuş gibi yürütemezler.

Yine günümüzde faaliyet gösteren Soros vs. vakıflarıyla, bize özgü kurulan geleneksel vakıfların mütekabiliyeti fiilen mümkün değildir.

Millî ve üniter bir devlet olan Türkiye’nin ayrı hukuk sistemi taleplerini kabul etmesi mümkün değildir. Türk Devleti Türk vatandaşlarının millî çıkarlarını ve haklarını vatandaşları arasında ayrıcalık yapmadan korumak zorundadır.

Vakıflar Yasası kurucu belgemiz olan Lozan anlaşmasının 39, 40, 42 ve 45. maddesi hükümlerine, Anayasamızın 10. maddesine ve Medenî Kanunumuzun 101. maddesine aykırıdır.

Selim Şenol, (E) Vakıflar Genel Müdürlüğü Araştırmacısı ve KÖKSAY Yönetim Kurulu Üyesi.

KÖKSAY E-Bülteni, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı (KÖKSAY) tarafından çıkarılmaktadır. KÖKSAY bağımsız ve bağlantısız, günlük siyasî konumu olmayan bir kurumdur; merkezine Türkiye ve Türk dünyasını alarak araştırmalarını ulusal ve uluslar arası sosyal, siyasî ve stratejik konulara yoğunlaştırır, araştırma ve incelemeler yapar. Dolayısıyla, bu yayında ifade edilen bütün görüşler, değerlendirmeler ve varılan sonuçlar yalnızca yazarlarına aittir.

© 2008, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı. Bütün hakları saklıdır.